

Temanotat

Sri Lanka: Kvinner i Nord-provinsen

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

A relatively large proportion, around 20 percent, of Sri Lankan households is female headed, and there are probably more female headed households in the Northern Province than in any other part of the country. Unemployment among women is high, and female headed households face hardships in ensuring their family's economic survival. It is a great need for families of missing persons to clarify the fate and whereabouts of their relatives.

The Northern Province is still militarized, and some sources state that women in the region in general are vulnerable of being exposed to sexual abuse. There are however not many documented cases of sexual abuse of local women by military personnel. The cases reported indicate that violence and sexual abuse of women, first and foremost is a domestic and a community problem.

SAMMENDRAG

En relativt stor andel, rundt 20 prosent, av srilankiske hushold er kvinneledede, og det er sannsynligvis flere kvinneledede hushold i Nord-provinsen enn i resten av landet. Arbeidsledigheten blant kvinner er stor, og kvinneledede husholdninger i Nord-provinsen sliter med å sikre sine familier økonomisk. For familier med savnede familiemedlemmer, er det et stort behov å få avklart hva som har skjedd med deres slektninger.

Nord-provinsen er fortsatt svært militarisert, og enkelte kilder mener at kvinner i området generelt er sårbare for å bli utsatt for seksuelle overgrep av den grunn. Selv om det sannsynligvis er mørketall, foreligger det ikke informasjon som indikerer at kvinner i Nord-provinsen blir utsatt for systematiske seksuelle overgrep fra hæren eller andre sikkerhetsorganer. Det er registrert enkelthendelser hvor en kvinne har blitt utsatt for seksuelle overgrep, og hvor overgriper er en person knyttet til sikkerhetstjenestene, men ikke noe tilsier at dette representerer et mønster, eller at det skjer systematisk. Vold og seksuelt misbruk av kvinner synes mer å være et problem innad i familien og lokalsamfunnet.

INNHold

1. Innledning	6
1.1 Kilder og identifikasjon	6
2. Generelle forhold	7
2.1 Militær tilstedeværelse	7
2.1.1 Ytringsklima	8
2.1.2 Overvåkning	8
2.2 Savnede personer	9
3. Kvinner	10
4. Kvinner i Nord-provinsen	11
4.1 Kvinneledede hushold	11
4.2 Sosiale forhold: høy arbeidsløshet, prostitusjon og økende rusmisbruk	12
5. Kjønnbasert vold	13
5.1 Rapporterte seksuelle overgrep fra militæret.....	13
5.2 Familievold.....	16
6. Lovverk og beskyttelse	17
6.1 Straffeloven – Penal Code	17
6.2 Prevention of Domestic Violence Act	17
6.3 Politiske handlingsplaner.....	17
6.4 Politi og rettssystem	17
6.5 Offentlig og frivillig hjelpeapparat.....	18
6.6 Stigma og manglende tillit til systemet	19
7. Referanser	21

1. INNLEDNING

Dette temanotatet omhandler forhold for kvinner i de tamilske områdene nord i Sri Lanka (Northern Province). Den store militære tilstedeværelsen i Nord-provinsen påvirker ikke bare kvinner, men befolkningen generelt. En god del av informasjonen som presenteres, blant annet om kjønnsbasert vold, har gyldighet for hele landet og gjelder ikke særskilt for nordområdene.

Notatet er for en stor del basert på informasjon fremkommet under Landinfos informasjonsinnhentingsreise til Sri Lanka i februar 2016. Delegasjonen besøkte Nord-provinsen, herunder Vavuniya, Kilinochchi og Jaffna, samt Colombo.¹

Siden Landinfos siste informasjonsinnhentingsreise til Sri Lanka i 2014, har landet hatt to valg; ett presidentvalg og ett parlamentsvalg. Hovedhensikten med Landinfos besøk i februar 2016 var å innhente oppdatert informasjon om utviklingen i Sri Lanka etter at Maithripala Sirisena ble president. Landinfos klare inntrykk er at presidentskiftet representerer en betydelig kursjustering som har hatt positive ringvirkninger for sentrale menneskerettslige forhold. Denne vurderingen deles av alle Landinfos samtalepartnere i 2016; internasjonale organisasjoner, lokale NGO-er og diplomatikilder² var samstemte om at menneskerettighetssituasjonen i Sri Lanka er bedre under Sirisenas presidentembete enn under Rajapaksas.

Notatet gir ikke et uttømmende bilde av kvinners situasjon i Nord-provinsen, men intenderer å gi informasjon av relevans for Utlendingsdirektoratets (UDI) og Utlendingsnemndas (UNE) behandling av utlendingssaker.

1.1 KILDER OG IDENTIFIKASJON

Under besøket i 2016 hadde Landinfo samtaler med ulike representanter for kvinne- og menneskerettighetsorganisasjoner, med advokater og andre aktører fra justissektoren, samt med ledere for religiøse trossamfunn. I tillegg møtte delegasjonen representanter for flere internasjonale organisasjoner, deriblant International Organization for Migration (IOM), Kontoret for FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR), FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), EU og Internasjonale Røde Kors (ICRC), samt flere vestlige lands ambassader.

Landinfo gjennomfører jevnlig informasjonsinnhentingsreiser til Sri Lanka. Under Landinfos reise til Sri Lanka i mai 2010 var det flere av samtalepartnerne som ikke ønsket å bli sitert i offentlig tilgjengelig materiale. I april 2012 og mai 2014 var kildene enda mer tilbakeholdne, og de aller fleste ønsket ikke å bli identifisert med konkret informasjon eller synspunkter. Dette gjaldt både lokale kilder og representanter for internasjonale organisasjoner. Enkelte av kildene ønsket heller ikke å bli oppført i en liste over møtepartnere, under henvisning til at myndighetene har stått bak ulike former for press og overgrep for å forhindre kritikk og forsøk på å avdekke rettighetsbrudd og myndighetsmisbruk (Landinfo 2011, s. 8; Landinfo 2012, s. 8).

¹ Landinfo er takknemlig for god bistand fra den norske ambassaden, særlig i forbindelse med planlegging av møtene.

² Landinfo hadde møter med flere diplomater, men kun en av dem er referert til særskilt i dette notatet.

Landinfos erfaring fra informasjonsinnhentingsreisen i februar 2016 er at det har skjedd et skifte når det gjelder kildenes åpenhet. Alle møtepartnerne ble gjort kjent med at opplysningene de ga, kunne bli publisert. Det var svært få som hadde innvendinger mot dette. Enkelte kilder ønsket ikke å bli offentlig sitert, men det var ikke på grunn av frykt for represalier fra myndighetshold, men hadde sammenheng organisasjonenes interne retningslinjer for kommunikasjon. De kildene som ikke ønsket å bli sitert offentlig, er anonymisert.

På de mest sentrale områdene var samtalepartnerne i all hovedsak samstemte. I tilfeller der det ble gitt motstridende eller avvikende informasjon, og/eller presentert divergerende synspunkter, påpekes dette særskilt. I tillegg til de muntlige kildene bygger notatet på informasjon fra ulike åpne kilder. Det skriftlige bakgrunns materialet som er benyttet i notatet, likeså møtepartnere som er referert, fremgår av referanselisten.

2. GENERELLE FORHOLD

2.1 MILITÆR TILSTEDEVÆRELSE

Etter avslutningen av konflikten har Nord-provinsen vært preget av sikkerhetsstyrkenes tilstedeværelse. Det er fortsatt et markant militært nærvær i området. Ifølge en rapport fra The Oakland Institute var det i 2014 minst 160 000 soldater, nesten utelukkende singalesere, stasjonert i nord. Befolkningen i området ble i 2012 anslått til om lag én million, hvilket gir en ratio på én soldat for hver sjette sivilist (The Oakland Institute 2015, s. 3).

Selv om mannskapsstyrken er ubetydelig redusert siden 2014, har styrkens posisjon og betydning for sivil liv blitt mindre markant. Militærpersonell oppholder seg nå stort sett inne i leirene (Fernando, møte i Colombo februar 2016).

Under og i etterkant av konfliktperioden var kontrollen av sivilbefolkningen rigorøs, blant annet med omfattende bruk av tilfeldige arrestasjoner og internering uten forutgående prosess. Det foregår i dag ingen synlig sikkerhetsrelatert kontroll av sivil ferdsel, og kun trafikkpoliti opererer langs hovedveien til Jaffna, A9. Hovedkontrollpunktet for reisende inn i Vanni³ ved Omanthai ble bygd ned i august 2015 (News.lk 2015). Ifølge menneskerettighetsaktivisten Ruki Fernando⁴ (møte i Colombo februar 2016) har representanter for sikkerhetsstyrkene ikke lenger lov til å kontrollere veifarende, det er kun politiet som har et mandat til det.

Hæren er dypt involvert i provinsens økonomi. Den driver jordbruk og omsetter jordbruksprodukter til reduserte priser, og utkonkurrerer samtidig lokale bønder

³ Tidligere LTTE-kontrollerte områder i distriktene Vavuniya, Mannar, Kilinochchi og Mullaithivu. LTTE kontrollerte også en del av Jaffna (landtungen nord for Elephant Pass).

⁴ I 2014 ble Fernando arrestert i medhold av antiterrorlovgivningen, Prevention of Terrorism Act (PTA), men løslatt kort tid etter. Ifølge Fernando har situasjonen for ham personlig bedret seg etter presidentvalget i 2015. Han er nå ikke redd i sin rolle som menneskerettsaktivist, selv om hans sak fortsatt ikke er avsluttet. Han kan tilsynelatende reise fritt, ingen skygger ham, telefonen blir ikke avlyttet, og han reiser alene, noe han ikke har gjort siden 2007. I tillegg blir artikler og kommentarer han skriver, publisert i mainstream media i Sri Lanka, hvilket var utenkelig under president Rajapaksas æra.

(Fernando, møte 2016; HHR, møte i Colombo februar 2016). Enkelte mener at inntektene går direkte til å finansiere driften av hærens virksomhet i nord. Det er fremdeles militære sikkerhetssoner i Nord-provinsen, såkalte "High Security Zones" (HSZ). Disse er, ifølge den lokale menneskerettighetsorganisasjonen Home for Human Rights (HHR, møte i Colombo februar 2016), unødvendig store og fratrukket de rettmessige eierne tilgang og disposisjonsrett til sine eiendommer. Tamil Civil Society Forum og Justice of Peace Commission (møte i Jaffna februar 2016) mente at tamilske fiskere ikke har tilgang til de beste fiskefeltene.

Ifølge International Crisis Group (2016, s. 17) er den srilankiske hæren en aktiv økonomisk aktør, som blant annet driver butikker og hoteller. Dette har en negativ effekt på den lokale økonomien, og genererer sinne blant og avstand til lokalbefolkningen.

Srilankiske myndigheter har startet tilbakeføringen av okkupert land. Prosessen har vært utsatt for kritikk fordi den går for langsomt (IRIN 2015b).

2.1.1 Ytringsklima

Etter at Maithripala Sirisena vant presidentvalget i januar 2015, har myndighetenes press på media, det sivile samfunn og politiske aktivister blitt betydelig redusert. Handlingsrommet for myndighetskritisk aktivitet har blitt større.

Ruki Fernando (møte 2016) mente at den frykttkulturen som tidligere preget presse, MR-miljøet og politisk opposisjon, nå er mindre fremtredende. Han pekte spesielt på at ytringsklimaet hadde blitt mye bedre i mange områder, særlig i Colombo, men at det fremdeles er begrenset mulighet for myndighetskritiske ytringer i de tamilske områdene. Samtidig hevdet han at forholdene også har blitt bedre i nord.

HHR i Jaffna (møte i Jaffna februar 2016) mente at ytringsfriheten, forsamlingsfriheten og pressefriheten i nord er signifikant bedret sammenliknet med situasjonen under president Rajapaksa. Ifølge representanter for UNHCRs kontorer i Kilinochchi og Jaffna (møte i Jaffna februar 2016) er det stor politisk aktivitet i Jaffna, og pressen spiller en sentral rolle

2.1.2 Overvåkning

Sikkerhetsstyrkene preger det sivile liv i nord i mindre grad enn tidligere, men det er åpenbart at befolkningen fortsatt holdes under oppsyn og overvåkes.

Ifølge Ruki Fernando (møte 2016) er den generelle opplevelsen blant store deler av befolkningen i nord at overvåkingen og truslene fra militæret og sikkerhetspersonell fortsatt er omfattende. Fernando viste til egne erfaringer; han blir fulgt av sikkerhetspersonell når han reiser rundt i nord, og blir jevnlig utspurt om virksomheten sin.

Representanter for Tamil Civil Society Forum og for Justice of Peace Commission (møte 2016) mente at det har skjedd «forandringer på politisk nivå» etter at Sirisena ble president. De ga uttrykk for at selv om situasjonen er bedret, forekommer det fortsatt at militære overvåker/er til stede ved enkelte møter og forsamlinger. Samtidig mente de at «forholdene ikke er like intense som tidligere, men at de militære strukturene består». De militæres opptreden i forbindelse med politiske møter er «tonet ned», og de opptrer ikke lenger uniformert ved offentlige møter og forsamlinger.

HHR Jaffna (møte 2016) opplyste at organisasjonen tidligere ikke avholdt møter på landsbynivå for å unngå problemer med hæren og etterretningen. Etter at Sirisena ble president, har forholdene endret seg. Organisasjonen opplyste at det er innført restriksjoner på hærens opptreden utenfor leiren.

Ifølge International Crisis Group (2016, s. 17) bedriver hæren og politiet fortsatt aktiv overvåkning, selv om den er mindre aggressiv per i dag. Crisis Group mener at hærens grunnleggende tilnærming eller rolle ikke har endret seg markant, men at militærets fysiske tilstedeværelse er mindre åpenbar, og innblandingen i sivile saker er mindre direkte og aggressiv.

UK Foreign & Commonwealth Office (FCO) mottar fremdeles rapporter om overvåkning og trakassering av sikkerhetsstyrkene i nord og øst, men omfanget av slike meldinger er mindre (FCO 2016).

Så langt Landinfo kjenner til, er det lite konkret informasjon om omfanget av overvåkingen, og de fleste samtalepartnerne omtalte temaet i generelle termer. FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR) refererer derimot til lokale sivile kilder i nord og øst, som hevder å ha registrert 26 tilfeller av trakassering og trusler fra personer knyttet til sikkerhetsstyrkene i perioden fra januar til august 2015 (OHCHR 2015, s. 4-5).

2.2 SAVNEDE PERSONER

Majoriteten av kildene Landinfo møtte, fremhevet det alvorlige ved at så mange personer fremdeles er registrert som savnet (HHR, møter i Colombo og Jaffna 2016; WAN, møte i Kilinochchi 2016; Tamil Civil Society Forum, møte 2016; Fernando, møte 2016). Situasjonen er problematisk for nære slektninger av de som er registrert som forsvunnet, særlig for kvinner, da majoriteten av de pårørende er kvinner som har mistet ektefeller, barn og/eller andre familiemedlemmer. I tillegg til at de ikke vet hva som har skjedd med den/de savnede, er mange traumatiserte på grunn av opplevelser under konfliktperioden. For familiene som er rammet, har situasjonen også økonomiske konsekvenser, blant annet for arv, pensjoner og sosiale stønader.

Det totale antall savnede personer i Sri Lanka er ikke kjent (ICMP 2016). I 2013 rapporterte FNs arbeidsgruppe for tvungne forsvinninger (United Nations Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances) at Sri Lanka hadde verdens nest høyeste antall uløste forsvinningssaker, bare Irak er registrert med flere. Mange av sakene daterer seg flere tiår tilbake. Siden 2006 har FNs arbeidsgruppe for tvungne forsvinninger anmodet om å få gjøre undersøkelser i Sri Lanka, men ble nektet dette av Rajapaksa-administrasjonen (CHRD 2015, s. 1). I 2015 tillot president Sirisena et besøk, og arbeidsgruppen gjennomførte en informasjonsinnhentingsreise til Sri Lanka i november 2015.

I 2013 ble Kommissjonen for savnede personer etablert. Kommissjonen har mottatt 18 586 klager om sivile som har forsvunnet, og rundt 5000 klager som omhandler savnede soldater eller representanter for andre sikkerhetsstyrker (Presidential Commission to Investigate into Complaints Regarding Missing Persons u.å.).

Internasjonale Røde Kors (ICRC) har registrert om lag 16 000 rapporter om personer som er savnet. Kommissjonen for savnede personer og ICRC har ikke sammenliknet identiteten til de som er meldt savnet til de respektive instansene. ICRC er i dialog med srilankiske myndighetene om arbeidet med de savnede (ICRC 2015).

I januar 2016 uttalte statsminister Ranil Wickremesinghes at savnede personer i Nord- og Øst-provinsene «sannsynligvis er døde». Flere av Landinfos kilder mente at statsministerens uttalelser ble oppfattet som sjokkerende og krenkende av de berørte (WAN, møte 2016; HHR, møte i Jaffna 2016). Selv om mange har vært savnet i mange år, kan pårørende fortsatt ha et håp om å finne sine slektninger i live. Eksempelvis fikk en familie som hadde fått beskjed fra et sykehus om at sønnen var død, et brev i 2013 med opplysninger om at sønnen var observert i en leir. Familien tror nå at sønnen lever og holdes av sikkerhetsstyrkene (Tamil Civil Society Forum, møte 2016; WAN, møte 2016). En av Landinfos kilder beskrev håpet som svært seiglivet og mente det ikke skal så mye til for at folk fortsetter å tviholde på det (WAN, møte 2016).

At statsministeren i kjølvannet av sin uttalelse ikke ga noen form for ny eller konkret informasjon, er av enkelte blitt tatt som et uttrykk for at statsministerens ytringer er i strid med regjeringens intensjon om forsoning. Flere har påpekt, deriblant FNs høykommissær for menneskerettigheter, Zeid Ra'ad Al Hussein, at dersom de savnede er døde, så bør regjeringen ta ansvar og forsøke å dokumentere dette, for eksempel ved å identifisere hvem som fortsatt lever og hvem som er døde, og eventuelt kompensere for ulovligheter (Tamil Guardian 2016a; Ramakrishnan 2016).

I mai 2016 ratifiserte Sri Lanka FNs konvensjon om beskyttelse mot tvungen forsvinning. Myndighetene opprettet samtidig Kontoret for savnede personer (Office of Missing Persons) (HRW 2016).

Det er mulig å få utstedt dødsattest for personer som har vært savnet i ett år, i henhold til Registration of Death (Temporary Provisions) Act, No.19 av 2010 (CPA 2015). Ifølge Women Action Network (WAN, møte i Kilinochchi februar 2016) er det imidlertid flere familier som ikke ønsker å få utstedt dødsattest for savnede familiemedlemmer, da de har håp om at de fortsatt lever.

I september 2015 godkjente regjeringen «certificates of absence», som gir familien til den savnede juridiske rettigheter som normalt kun gis etter at et dødsfall er bekreftet. Justisdepartementet har imidlertid ikke oversendt lovforslaget som trengs for å utstede dokumentene, til parlamentet (International Crisis Group 2016, s. 16).

3. KVINNER

Sri Lanka har ratifisert flere internasjonale konvensjoner som omhandler kvinners rettigheter, blant annet Konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (CEDAW) og dens tilleggsprotokoll. I 1993 ble Women's Charter vedtatt, som en del av implementeringen av CEDAW. Departementet for kvinner (Ministry of Women's Affairs) igangsatte en handlingsplan, som blant annet adresserte problematikken knyttet til vold mot kvinner, og etablerte den nasjonale komiteen for kvinner (National Committee on Women) (Perera, Gunawardane & Jayasuriya 2011; Solotaroff & Pande 2014, s. 2; Opposition's Commission 2014, s. 13).

Sammenliknet med kvinner i andre sørasiatiske land, er situasjonen for kvinner i Sri Lanka generelt bedre. Landet kan vise til svært positiv utvikling på velferdsindikatorer som forventet levealder, helse og utdanningsnivå for kvinner. Det er eksempelvis nær universell lese- og skriveferdighet i Sri Lanka (ADB 2015, s. vi,

1). Andelen kvinner i den srilankiske befolkningen har økt, og Sri Lanka er et av de få asiatiske land som har en større andel kvinner enn menn. Dette skyldes i stor grad økt levealder for kvinner (Bayagoda 2014, s. 59). Samtidig har det blitt større forskjeller mellom kjønnene i arbeidslivet og i den politiske deltakelsen (ADB 2015, s. vi, s. 1).

FNs utviklingsprogram (UNDP) rangerer Sri Lanka som nummer 73 av 188 land på Human Development Index for 2015. Landet har samme plassering på indeksen for ulikhet mellom kjønn. UNDPs kjønnsindeks (Gender Inequality Index – GII) måler ulikhet på tre felt: reproduktiv helse, selvrealisering innenfor utdanning og politikk, samt deltakelse i arbeidslivet. Den asiatiske utviklingsbanken (Asian Development Bank) (ADB) mener at siden Sri Lankas kjønnsindeks blir vurdert til å være 0,383, indikerer dette at forskjellene mellom kvinner og menn innenfor de tre områdene er relativt små (UNDP 2015, s. 248, s. 25; ADB 2015, s. vi).

Ifølge ADB er en av de viktigste utviklingsfaktorene i Sri Lanka opphøret av den væpnede konflikten i 2009. Den økonomiske veksten har variert fra tre prosent til åtte prosent i tidsperioden fra 2009 til 2011. Samtidig påpeker banken at selv om den nasjonale fattigdomsraten har sunket betraktelig⁵ de siste årene, er det store inntektsforskjeller. I tillegg er det betydelige regionale forskjeller, blant annet innen infrastruktur og tilgang til grunnleggende tjenester (ADB 2015, s. vi).

4. KVINNER I NORD-PROVINSEN

4.1 KVINNELEDEDE HUSHOLD

Srilankiske myndigheters definisjon av hushold forutsetter at dets medlemmer bor permanent i husholdet. Dersom ektemannen er arbeidsmigrant (også innad i Sri Lanka), blir han ikke teknisk sett oppfattet som en del av husholdet. Husholdet vil bli definert som kvinneledet, selv om ektemannen er ansvarlig for familiens økonomi, og kulturelt blir ansett som familieoverhode (Bayagoda 2014, s. 70).

Offentlig statistikk fra 2012/13 anslår at det er 1,2 millioner kvinnelede hushold i Sri Lanka, det vil si 23 prosent. Av disse er mer enn 50 prosent ledet av enker, mens rundt 3 prosent av kvinnene aldri har vært gift (UN Sri Lanka 2015, s. 3).

Andelen kvinnelede hushold i Jaffna-distriktet var også høy før borgerkrigsperioden; rundt 20 prosent i 1981 (Boyagoda 2014, s. 20). Dette er uforandret i 2015; ett av fem hushold i Nord-provinsen defineres som kvinneledet, det vil si at det er omlag 58 000 kvinnelede hushold (IRIN 2015; UN Sri Lanka 2015, s. III).

Centre for Women and Development (CWD 2016) opplyser at det er over 29 000 kvinnelede familier i Jaffna, over 6000 i Mullaithivu, Kilinochchi og Mannar og over 5000 i Vavuniya.

⁵ Fattigdomsraten har sunket fra rundt 15 prosent i 2006/07 til 6,7 prosent i 2012/13 (ADB 2015, s.vi; Department of Census and Statistics 2014).

Begrepet «kvinneledede hushold» brukes ofte synonymt med fattigdom og sårbarhet. Det er imidlertid store variasjoner innenfor denne kategorien hushold, som inkluderer både rike, fattige, eldre enker og yngre single mødre samt ektefeller av migranter (Boyagoda 2014, s. ii). Blant kildene Landinfo møtte, hersket det imidlertid enighet om at kvinneledede hushold i Nord-provinsen hadde større sosiale, økonomiske og sikkerhetsmessige utfordringer enn tradisjonelle mannsledede hushold.

4.2 SOSIALE FORHOLD: HØY ARBEIDSLØSHET, PROSTITUSJON OG ØKENDE RUSMISBRUK

Den siste fattigdomsundersøkelsen gjennomført av Departementet for folketelling og statistikk, viste en gjennomsnittlig fattigdomsrate i landet på 6,7 prosent. I Jaffna var fattigdomsraten på 8,3 prosent, i Mannar 20,1 prosent, i Mullaithivu 28,8 prosent og i Kilinochchi 12,7 prosent. Nord-provinsen har den største relative andelen fattige kvinner i Sri Lanka (Department of Census and Statistics 2014).

Mens den gjennomsnittlige arbeidsløshetsraten for kvinner er 6,6 prosent, er den i Jaffna 10,9 prosent, i Kilinochchi 29,4 prosent, i Mannar 21,6 prosent, i Mullaithivu 20,5 prosent og i Vavuniya 9 prosent (IRIN 2015a).

Flere av Landinfos samtalepartnere mente at manglende inntektsmuligheter representerer hovedproblemet for kvinner i Nord-provinsen. I tillegg omtalte kildene misbruk av rusmidler som et økende problem, og - i kjølvannet av det - utstrakt familievold⁶ (WAN, møte 2016; WIN, møte i Jaffna februar 2016).

Kvinner som har arbeid, synes det er vanskelig å kombinere jobb med omsorg av barn. Ifølge både WAN (møte 2016) og WIN (møte i Jaffna 2016) finnes det ikke offentlig tilbud om institusjonalisert barnepass i Nord-provinsen. Man er avhengig av private arrangementer; for eksempel at familiemedlemmer og naboer passer barna.

En diplomatkilde (møte i Colombo februar 2016) påpekte at mange kvinneledede hushold med økonomiske problemer tar opp lån. Lett tilgjengelige lån har ofte svært høy rente, og mange familier klarer ikke nedbetale i tråd med forutsetningene og har betydelige gjeldsproblemer.

Flere forhold indikerer at prostitusjon i Nord-provinsen er økende. Enkelte av kildene mente at militæret utnytter økonomiske sårbare kvinner, og at kvinner blir tvunget inn i prostitusjon av økonomiske årsaker (WAN, møte 2016; Tamil Civil Society Forum, møte 2016). Ifølge UNHCR (møte 2016) foregår prostitusjonen i det skjulte, det er ingen synlige bordeller i området, og ingen har oversikt over prostitusjonens omfang.

Enkelte av møtepartnerne mente at hæren må ta ansvar for de fleste sosiale problemene i Nord-provinsen, inkludert rusmiddelmisbruk og prostitusjon (WAN, møte 2016; Tamil Civil Society Forum, møte 2016). Chief Minister i Nord-provinsen C.V. Wigneswaran har blant annet uttalt (som gjengitt i Tamil Guardian 2016b) at hæren står bak innføringen av narkotiske stoffer til området:

⁶ Ulike begreper (familievold, vold i hjemmet, vold i nære relasjoner) brukes på norsk om det som på engelsk kalles «domestic violence». Begrepet defineres av Oxford Dictionary (u.å.) som «Violent or aggressive behaviour within the home, typically involving the violent abuse of a spouse or partner» og dekker det som i denne responsen menes med et av de tre norske begrepene, med mindre noe annet er spesifisert i teksten.

Various sections from armed forces which have deliberately [been] introducing various aspect of these dangerous drugs, to stop youngsters from coming up having a good education and having their sense of freedom.

5. KJØNNBASERT VOLD

Det er begrenset dokumentasjon og svært lite konkret data om vold mot kvinner i Sri Lanka. Offisiell statistikk indikerer en generell økning i omfanget av voldtekter. Årlig registrerer politiet om lag 2200 voldtekter og andre former for alvorlig vold mot kvinner og barn (AFP 2015).

Data om vold mot kvinner begått av representanter for sikkerhetsstyrkene, er svært begrenset. Det finnes politistatistikk fra 2011 som viser lovbrudd begått av personell fra forsvaret og politiet. Det er registrert 80 voldtekts-/incestsaker hvor antatt gjerningsmann var i aktiv tjeneste i hæren, 7 i luftforsvaret, 4 i marinen, 4 i politiet og 16 i «Home Guards», mens 39 saker omhandler lovbrudd hvor gjerningsmannen var ansatt men ikke i aktiv tjeneste i hæren, 1 i luftforsvaret, 1 fra politiet, og 1 fra «Home Guards». Det foreligger kun statistikk fra 2011 (Sri Lanka Police 2011; Opposition's Commission 2014, s. 34-35).

Underrapportering er et problem. Det er i utgangspunktet få kilder til etterrettelig informasjon om omfanget av seksualisert og kjønnsbasert vold i Nord-provinsen. Likeledes er det lite konkret dokumentasjon. Samtidig er det åpenbart at mange overgrep aldri blir registrert, fordi det ikke finnes fungerende systemer (eksempelvis ved sykehusene) som fanger opp ofrene, og fordi overgrepene ikke blir anmeldt.

5.1 RAPPORTERTE SEKSUELLE OVERGREP FRA MILITÆRET

Internasjonale organisasjoner, lokale NGO-er og diplomatkilder Landinfo snakket med i 2016, var relativt samstemte om at det ikke foreligger informasjon, på tross av sannsynligheten for mørketall, som indikerer at kvinner i Nord-provinsen blir utsatt for systematiske seksuelle overgrep fra hæren eller andre sikkerhetsorganer. Det er registrert enkelthendelser hvor kvinner har blitt utsatt for seksuelle overgrep, og hvor overgriper er en person knyttet til sikkerhetstjenestene, men ikke noe tilsier at dette representerer et mønster eller at det skjer systematisk.

I perioden etter 2009 og frem til regjeringsskiftet i januar 2015 har flere internasjonale organisasjoner, eksempelvis International Crisis Group (2011) og Minority Rights Group International (MRGI 2013), hevdet at sikkerhetsstyrkene representerer en generell risiko for seksuelle overgrep for kvinner i området. I en rapport fra FNs høykommissær for menneskerettigheter (OHCHR 2015, s. 117) fra september 2015 heter det:

There have been numerous allegations that after the conflict, even up to this day, women living in the militarised north have been vulnerable to rape and other forms of sexual violence and exploitation by the military.

Mye av den informasjon som foreligger om kjønnsbasert vold hvor representanter for hæren eller andre sikkerhetsstyrker holdes ansvarlig, er basert på utsagn om observasjoner fra lokale tredjemenn. Landinfos erfaringer fra møtene i Sri Lanka i

2016 er at det foreligger begrenset dokumentasjon. Eksempelvis uttalte Centre for Human Rights and Research (CHRR, møte i Colombo februar 2016) at det er «plenty of cases of rape by the military». Kilden hadde imidlertid ikke kunnskap om konkrete saker.⁷ Da Landinfo ba kilder som hadde hørt om «mange voldtektssaker begått av militæret», om detaljert informasjon og konkretisering av hendelser, viste de ofte til samme voldtektssak fra 2010 (CHRR, møte 2016; Fernando, møte 2016).

Voldtektssaken fra juni 2010 har vært bredt omtalt i media, både nasjonalt og internasjonalt. I oktober 2015 dømte High Court i Jaffna fire regjeringssoldater til 25 års fengsel for en gruppevoldtekt av en tamilsk kvinne. Overgrepet fant sted i en gjenbosettingsleir i Vishwamadu, Kilinochchi (BBC 2015).

Centre for Policy Alternatives (CPA, møte i Colombo februar 2016) opplyste at det er rapporter om seksuelle overgrep av kvinner i Nord-provinsen, men at det er vanskelig å verifisere eventuelle gjerningsmenns tilknytning til sikkerhetsstyrkene. CPA påpekte at dersom representanter for sikkerhetsstyrkene var ansvarlig for systematiske overgrep mot kvinner, ville dette ha vært kjent for organisasjonen. Dr. Jehan Perera ved National Peace Council (møte i Colombo februar 2016) fortalte at han hadde hørt om overgrep, men at det var «difficult to get hard evidence».

Ruki Fernando (møte 2016) hevdet at mange kvinner i Nord-provinsen synes det er vanskelig å bo alene. Mange er redde fordi de bor i et manns-, singalesisk- og militærdominert område. Han gav uttrykk for at seksuell trakassering, som «being felt up» og tiltalt med upassende språk, er utbredt, og mente at slik trakassering sannsynligvis kan beskrives som systematisk. Fernando kjente ikke til konkrete voldtekter utover den refererte saken fra 2010.

WAN (møte 2016) mente at seksuelle overgrep begått av soldater, forekommer, men at dette har blitt sjeldnere etter at Sirisena ble president. Kilden hadde ingen detaljert informasjon om omfang av overgrep og kjente heller ikke til konkrete saker. Ifølge WAN er det nå mye mer prostitusjon i området enn tidligere. Kilden var av den oppfatning at hæren utnytter fattige og sårbare kvinner i området for seksuelle tjenester. Selv om slike forhold ikke kan betegnes som voldtekt, karakteriserte kilden dette som overgrep («abuse»). WAN mente også at det er flere tilfeller der militærpersonell har innledet relasjoner med lokale kvinner med løfte om ekteskap, men at de forlater kvinnene om de blir gravide. Mange forhold blir ikke kjent i lokalmiljøet før det viser seg at kvinnen er gravid.

I henhold til WAN vil kvinner som har blitt utsatt for overgrep, normalt forsøke å skjule dette. Det er antagelig få kvinner som anmelder forholdet til politiet, både på grunn av stigma, og fordi lokalbefolkningen generelt ikke har tillit til politiet eller rettsvesenet.

Tamil Civil Society Forum (møte 2016) hevdet at kvinner i Nord-provinsen lever i konstant frykt. Årsaken til dette er, ifølge kilden, at soldatene oppsøker kvinner som bor alene om natta. Kilden mente at svært få slike saker blir offentlig kjent.

HHR Jaffna (møte 2016) kjente til to til tre voldtektssaker i 2015 hvor overgriper var soldat. Ingen av disse sakene ble anmeldt. Organisasjonen kjente ikke til konkrete saker i 2016. HHR mente at kvinners eventuelle problemer i møte med representanter

⁷ En av årsakene til dette kan være at seksuelle overgrep ikke er fokusområdet for organisasjonen.

for sikkerhetsstyrkene, stort sett er å anse som seksuell trakassering, og at militærpersonell utnytter at mange kvinner er fattige.

Women in Need i Jaffna (WIN, møte 2016) mente at militæret i Jaffna sjelden utgjør et problem for lokale kvinner. WIN opplyste å kjenne til én voldtektssak fra 2012, men etter dette hadde organisasjonen ingen konkret informasjon om voldtektssaker i Jaffna hvor overgriper var militær. Organisasjonen kjente til tilfeller der kvinner i Vanni hadde opplevd seksuelle tilnærminger fra representanter for sikkerhetsstyrkene. WIN hevdet at kvinner som arbeider ved enkelte myndighetsprosjekt, må oppsøke en militærleir for å få utbetalt lønn, og at de i den forbindelse kan bli utsatt for tilnærminger. I henhold til WIN er imidlertid vold i hjemmet, misbruk av rusmidler og misnøye eller konflikter om medgift, faktorer som i større grad enn hærens tilstedeværelse bidrar til å gjøre en del kvinner i Nord-provinsen sårbare.

En internasjonal organisasjon (A, møte Sri Lanka februar 2016) hevdet at det er registrert enkelthendelser der soldater har begått overgrep mot kvinner, og at det er mørketall på grunn av stigma. Organisasjonen mente allikevel at det ikke foreligger informasjon som indikerer at sikkerhetsstyrkene står bak systematiske overgrep mot kvinner i Nord-provinsen.

Det er kjent i lokalmiljøet hvilke kvinner som bor alene. Enkelte av Landinfos samtalepartnere mente at kvinner som bor alene i Vanni-området, kan være mer utsatt for trakassering og overgrep enn tilsvarende i Jaffna. Kvinner som bor alene i Jaffna, vil, ifølge kildene, i større grad beskyttes av lokalmiljøet, hovedsakelig fordi Jaffna er et mer urbant miljø enn de fleste områder i Vanni. I Vanni kan det være langt mellom naboene, og kvinner kan bli oppsøkt i sin bolig uten at naboene registrerer det (WIN, møte 2016; IOM, møte i Jaffna februar 2016).

Ifølge en internasjonal organisasjon (A, møte 2016) har tamilbefolkningen i nord liten tillit til hæren og andre sikkerhetsstyrker. Mistilliten kommer til uttrykk når det har skjedd noe galt i lokalsamfunnet. Lokalbefolkningen gir da ofte militæret skylden for det som har skjedd.

WIN (møte i Jaffna 2016) mente også at sikkerhetsstyrkene - ofte uten grunn - ble gitt ansvaret når noe er galt, og slo fast at «You can not blame the military for everything».

En diplomatkilde (møte 2016) mente begrepene «seksuell trakassering» og «voldtekt» ofte blir misbrukt av lokalbefolkningen når kontakt mellom lokale kvinner og representanter for sikkerhetsstyrkene omtales. Kilden understreket at det er viktig med konkretiseringer og detaljer for bedre å forstå hva som har skjedd i den enkelte situasjon. Kilden hadde hatt samtaler med tamilske kvinner som opplyste at de hadde vært utsatt for «sexual harrasment» og «rape». Ved spørsmål om detaljer, viste kvinnene ofte til at de hadde blitt oppsøkt av militærpersonell og stilt spørsmål mens de var alene i bopelen. Kilden mente at det å bli oppsøkt av ukjente menn i seg selv kan være nok til at en tamilske kvinne føler seg seksuelt trakassert og truet: «Just being approached itself for a tamil women, can be seen as sexual harrasment».

En velinformert internasjonal organisasjon (B, møte i Colombo februar 2016) påpekte at voldtekter som skjer i området, ikke alltid vil være konfliktrelaterte: «Rape in the area are not always conflict related». Kilden hevdet det tamilske miljøets «lack of trust» til myndighetene har stor betydning for hvordan sikkerhetssituasjonen oppfattes og omtales generelt.

Det var relativt bred enighet blant de internasjonale organisasjonene, de lokale NGO-ene og diplomatikildene Landinfo møtte, at menn i lokalmiljøet langt oftere representerer en trussel mot enslige kvinner i Nord-provinsen, enn representanter for sikkerhetsstyrkene. En studie, blant annet basert på dybdeintervjuer av 50 kvinner, indikerer tilsvarende, og antyder også at omfanget av voldtektsanklager mot militæret har gått ned:

Women in the north still face the risk of rape and harassment by the security forces present throughout the region, but their lives are even more negatively impacted by the climate of fear and by a worrying uptick in violence against women within the Tamil community (Gowrinathan & Cronin-Furman 2015).

5.2 FAMILIEVOLD

Familievold er et betydelig problem i Sri Lanka, uavhengig av sosioøkonomisk, etnisk og religiøs bakgrunn. Det er gjort relativt mye forskning rundt dette fenomenet (Perera, Gunawardane & Jayasuriya 2011; Solotaroff & Pande 2014, s. 1).

Ifølge verdens helseorganisasjon (WHO) indikerer studier av familievold i Sri Lanka at mellom 32 og 60 prosent kvinner har vært utsatt for vold fra nære familiemedlemmer på et tidspunkt (WHO u.å.).

En komparativ studie om familievold i sørasiatiske land viser at rundt 57 prosent av srilankiske kvinner har rapportert om alvorlige overgrep, blant annet slag, brenning og angrep med våpen (Solotaroff & Pande 2014, s. 28, s. 36). En studie basert på WINs erfaringsmateriale bekrefter funnene, og indikerer at rundt 60 prosent av srilankiske kvinner har vært utsatt for vold en gang i livet (Jayasundere 2012, s. 1).

Det kan hevdes at vold i disiplineringsøyemed er akseptert blant store befolkningsgrupper i Sri Lanka. Det er en utbredt oppfatning at disputer i hjemmet skal løses innenfor husets fire vegger, at vold mot kvinnen er en naturlig del av det å være gift, og at en mann har rett til å slå sin kone. Et singalesisk ordtak lyder som følger: «Det er tre ting du kan slå: hunden, trommen og kvinnen» (Tegal 2016). Flere undersøkelser bekrefter at en signifikant andel av både menn og kvinner aksepterer vold mot kvinner innenfor ekteskapets rammer (Solotaroff & Pande 2014, s. 37). Eksempelvis har Departementet for folketelling og statistikk undersøkt kvinners holdninger til vold i hjemmet. 15 000 kvinner ble spurt om hvorvidt ulike handlinger kan legitimere at mannen bruker vold, for eksempel at kvinnen brenner maten, argumenterer mot mannen, går ut uten å fortelle mannen, neglisjerer barna og nekter mannen sex. Resultatene viste at mer enn 50 prosent av kvinnene mente at disse handlingene kan «legitimere» voldsbruk (Department of Census and Statistics 2009, s. 194; Kodikara 2012, s. 23).

Ifølge WIN (møter i Colombo og Jaffna 2016, møte i Colombo mai 2010) har verken sosioøkonomiske, religiøse, kulturelle eller etniske forhold betydning for omfanget av familievold.

6. LOVERK OG BESKYTTELSE

Kjønnsbasert vold i Sri Lanka reguleres av straffelovens bestemmelser og Prevention of Domestic Violence Act (PDVA). I 2015 ble det vedtatt en ny lov som skal beskytte vitner og ofre – Assistance To and Protection of Victims of Crime and Witnesses Act, No. 4.

6.1 STRAFFELOVEN – PENAL CODE

Straffeloven av 1895 har flere tilleggsbestemmelser fra 1995 og 1998 (Opposition's Commission 2014, s. 14).

Kjønnsbasert vold mot kvinner vil i mange sammenhenger falle inn under straffelovens generelle bestemmelser om seksuelle overgrep, om voldtekt og om drap. Straffelovens kapittel 16 omfatter lovbrudd som forårsaker fysisk skade. Tilleggsbestemmelsen i straffeloven av 1995 kriminaliserer seksuell trakassering og incest. Seksuell trakassering kan tilsi maksimum fem års fengsel, jf. pkt. 345 (Penal Code 1885).

6.2 PREVENTION OF DOMESTIC VIOLENCE ACT

I 2005 ble det vedtatt en lov som regulerer familievold mot kvinner: Prevention of Domestic Violence Act (PDVA).

Loven kriminaliserer ikke overgrep, men ved å åpne opp for ulike typer beskyttelsesmekanismer opponerer den mot at familievold er et privat anliggende. Ofre for privat vold (oftest kvinner) kan anmode retten om å utstede en såkalt «Protection Order» med gyldighet i inntil ett år. Politiet kan også anmode retten på vegne av offeret (Wijayatilake 2009, s. 16; WIN, møte i Colombo 2016).

Dersom retten finner tilstrekkelig bevis, kan den utstede «Protection Order» selv om overgriper ikke møter i retten (PDVA 2005, pkt. 7). Dersom overgriper opptrer i strid med de restriksjoner retten har satt, kan saken igjen bringes inn for retten. Loven åpner i slike tilfeller for bøtelegging og fengselsstraff (PDVA 2005, pkt. 18).

6.3 POLITISKE HANDLINGSPLANER

Lovverket er supplert med to nasjonale handlingsplaner. Nasjonal handlingsplan for beskyttelse og fremme av menneskerettigheter (2011-2016) (National Action Plan for the Protection and Promotion of Human Rights) (NAPHR) ble vedtatt i 2012, og nasjonal handlingsplan om kvinner (2014-2018) (National Action Plan on Women) ble vedtatt i 2014. Et viktig satsingsområde i henhold til NAPHR er å redusere vold mot kvinner, og en rekke tiltak er identifisert (Opposition's Commission 2014, s. 17).

6.4 POLITI OG RETTSSYSTEM

Ett tiltak for å bedre politiets behandling av informasjon og henvendelser om vold mot kvinner, har vært å etablere rundt 43 enheter ved sentrale politistasjoner hvor kvinner og barn kan henvende seg (Women and Children Desks). Enhetene har kvinnelige polititjenestemenn (Opposition's Commission 2014, s. 17).

I 2014 utarbeidet politiet en manual for å forhindre og etterforske kjønnsbasert vold: «Sexual and Gender Based Violence: A Police Officer's quick reference guide to understanding, investigating and preventing Sexual and Gender Based Violence in Sri

Lanka» (Sri Lanka Police 2014). Ifølge WIN (møte i Colombo 2016) står det igjen mye for å bevisstgjøre politiet og for en mer sensitiv tilnærming til denne formen for kriminalitet. Det er registrert en del tilfeller hvor politiet har sendt kvinnen hjem umiddelbart etter at hun har rapportert om familievold. Selv om behovet for holdningsskapende arbeid fortsatt er stort, mente WIN at politiet gjør en bedre jobb nå enn tidligere.

Språket kan representere et problem i møtet mellom publikum og politi i Nord-provinsen. Flertallet av tjenestemennene er singalesisktalende, mens ofrene som regel er tamilsktalende. Det er ikke tilgjengelig tolketjeneste ved mange politistasjoner. Flere politistasjoner i nord har heller ikke Women and Children Desks (WIN møte i Jaffna februar 2016).

Ifølge WIN og UNHCR i Jaffna (møter 2016) er det registrert en viss økning i antallet politirapporterte saker som vedrører familievold. Økende rapportering kan ha flere årsaker. Det kan være en indikasjon på at det faktisk forekommer mer kjønnsbasert vold mot kvinner enn tidligere, men det kan også indikere at flere kvinner velger å rapportere overgrep til politiet.

Selv om flere rapporterer, er andelen saker fortsatt relativt lav. Som tidligere nevnt, blir det årlig registrert om lag 2200 tilfeller av voldtekt og andre former for alvorlig vold mot kvinner og barn (AFP 2015). Til sammenlikning ble det i Norge registrert 4780 seksuallovbrudd i 2014, hvorav 1127 var voldtekter og 85 var voldtektsforsøk (Statistisk sentralbyrå 2015).

Hva gjelder etterforskning og rettspraksis, viser studier at straffefrihet langt på vei kan sies å være gjeldende for seksuelle overgrep og voldtekt. En undersøkelse indikerer at kun 3,2 prosent av de som hadde innrømmet å ha begått voldtekt, ble arrestert, og kun 2,2 prosent ble fengslet. Av 2002 seksuelle trakasseringssaker registrert hos politiet, var kun 226 etterforsket, rettslig behandlet og pådømt (Opposition's Commission 2014, s. 19-20).

Det srilankiske rettssystemet er generelt preget av sendrektighet, og behandlingen av en sak kan ta mange år. Å være involvert i en voldtektssak som offer over langt tid er svært belastende (Opposition's Commission 2014, s. 17). Ruki Fernando (møte 2016) omtalte eksempelvis en voldtektssak der det falt dom etter 14 år.

WIN har registrert en økning av anmodninger om «Protection Orders», men det er ikke mulig å si om dette er uttrykk for en generell trend. I løpet av 2015 anmodet WIN retten om 54 «Protection Orders» i Colombo, 35 i Anuradhapura, 76 i Matara, 25 i Batticaloa, 78 i Kurunegala og 21 i Jaffna. I disse sakene har retten akseptert utstedelse av «Protection Order» i 34 saker i Colombo, 19 saker i Anuradhapura, 39 saker i Matara, 11 saker i Batticaloa, 67 saker i Kurunegala og 12 saker i Jaffna. En del saker fra 2015 er fortsatt under behandling (WIN møte i Colombo 2016).

6.5 OFFENTLIG OG FRIVILLIG HJELPEAPPARAT

Selv om det formelle rammeverket og flere tiltak er på plass, er tilbudet av hjelpe- og støtteordninger til ofre for kjønnsbasert vold svært begrenset. Myndighetene har etablert egne sentre ved ulike sykehus som skal gi medisinsk behandling og rådgi kvinner som har vært utsatt for vold. Det er opprettet slike sentre i Matara, Nowara Eliya, Vavuniya, Kalmunai, Anuradhapura, Kandu og Batticaloa (Opposition's Commission 2014, s. 17). I tillegg samarbeider WIN med offentlige

helsemyndigheter, og har egne rådgivningssentre ved flere sykehus. WIN er operative ved National Hospital Colombo, De Soyza Hospital for Women, Sri Jayawardanapura, Batticaloa Hospital Centre, Anuradhapura General Hospital, Kandy General Hospital, Badulla Provincial Hospital og Puttalam Base Hospital (WIN u.å.).

Både National Women's Committee og WIN opererer hver sin 24-timers hotline-telefon (Tegal 2016; WIN u.å.).

Myndighetene har ti kontorer som tilbyr psykososial rådgivning på distriktsnivå. Legal Aid Commission tilbyr gratis juridisk rådgivning for personer som ikke har midler til å betale. Kommisjonen har over 70 kontorer over hele landet, og i perioden fra 2006 og frem til 2014 har den fremmet mer enn 600 saker i medhold av PDVA (Tegal 2016; Opposition's Commission 2014, s. 18).

Det er få offentlige krisesentre tilgjengelig i Sri Lanka; det er ett i Colombo og ett i Ratnapurna. I tillegg er det et senter for ofre for menneskehandel i Gampaha. Myndighetene har startet arbeidet med å etablere krisesentre i Jaffna, Mullaithivu og Batticaloa. Ifølge Women's Bureau (som sitert i Tegal 2016) skal det ansettes personale ved disse sentrene i løpet av 2016.

De fleste krisesentrene blir drevet av frivillige organisasjoner, som WIN. WIN driver åtte krisesentre, i åtte ulike provinser. Et av sentrene ligger i Jaffna, hvor organisasjonen også driver rådgivning ved fem ulike politistasjoner (WIN u.å.).

Det er også andre frivillige organisasjoner som driver krisesentre, men Landinfo er ikke kjent med det totale antallet. Ifølge WAN (møte 2016) er det ett krisesenter drevet av en NGO i Kilinochchi.

6.6 STIGMA OG MANGLENDE TILLIT TIL SYSTEMET

Landinfos generelle inntrykk etter besøket i Sri Lanka i februar 2016, er at mange kvinner er utsatt for kjønnsbasert vold. Få anmelder eller søker hjelp om de har vært utsatt for seksualisert vold. Det er ingenting som tilsier at det forholder seg annerledes for menn som har vært utsatt for tilsvarende. Årsaken til at kvinner (og menn) forsøker å skjule overgrep, er skam og stigma, og eventuelt frykt for represalier fra overgriper. Mange har heller ikke har tiltro til politiet og rettsvesenet.

En rekke studier i Sri Lanka viser at det å be om hjelp, som da kan medføre synliggjøring av overgrepene, ikke vurderes som et reelt alternativ for flertallet av kvinner som har vært utsatt for vold i hjemmet. I en studie fra Western Province hadde mer enn halvparten av kvinnene som deltok (58 prosent), ikke fortalt om volden til andre, og kun 23 prosent hadde søkt hjelp ved offentlige institusjoner som politi, sykehus, domstoler, sosiale tjenester, rettshjelp eller kvinneorganisasjoner. Årsakene var blant annet forlegenhet («embarrassment») (43 prosent), bekymring for familiens rykte (24 prosent) og frykt for mer vold (12 prosent) (Kodikara 2012, s. 23). Tilsvarende viste en studie fra seks ulike distrikter at mens 60,4 prosent kvinner hadde søkt hjelp hos venner, familie, og religiøse ledere for å løse voldssituasjonen, hadde bare 42,5 prosent gått til politiet. 14,4 prosent av kvinnene som deltok i denne undersøkelsen, hadde initiert rettslige skritt (Kodikara 2012, s. 23).

Ifølge WIN (møte i Colombo 2016) tar mange kvinner kontakt for å få beskyttelse mot ektefellen, men det er relativt få som gjennomfører hele prosessen. Mange trekker anmodningen til retten og går tilbake til ektefellen før prosessen er avsluttet.

International Centre for Ethnic Studies har gjennomført en undersøkelse blant kvinner som oppsøkte WIN for rådgivning og hjelp. Resultatet viste at kun én prosent av alle kvinnene går videre med saken og anmoder retten om beskyttelse i medhold av PDVA (Tegal 2016).

I mai 2015 ble en 18 år gammel jente (Vidya) drept og angivelig massevoldtatt i Jaffna. Ni personer ble arrestert. Seksualdrapet førte til demonstrasjoner og protester mot kjønnsbasert vold over hele landet (BBC 2015). Vold mot kvinner har fått en betydelig nasjonal oppmerksomhet i etterkant av saken. Den asiatiske utviklingsbanken mener at det er økende medieoppmerksomhet omkring vold mot kvinner:

Gender-based violence against women and girls, which was hidden behind a facade of family privacy and perceptions of shame for years, has increased in visibility in the public sphere and in the media (ADB 2015, s. viii).

Ett av president Sirisenas valgløfter er å forplikte seg til å iverksette tiltak for å hindre misbruk av kvinner (og barn), blant annet ved å øke påtalemyndighetenes og rettsvesenets kapasitet til å behandle saker. Det er ennå for tidlig å vurdere oppfølgingen av valgløftene. Ifølge Amnesty International (2016) blir imidlertid dommen mot de fire regjeringssoldatene i voldtektssaken i 2010 «[...] widely seen as a small victory against the pervasive climate of impunity».

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- ADB, dvs. Asian Development Bank (2015). *Country Gender Assessment. Sri Lanka. An update*. Manila: ADB. Tilgjengelig fra <http://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/172710/sri-lanka-country-gender-assessment-update.pdf> [lastet ned 4. april 2016]
- AFP (2015, 26. mai). Sri Lanka president visits Jaffna over gang-rape anger. *Dailymail*. Tilgjengelig fra <http://www.dailymail.co.uk/wires/afp/article-3097424/Sri-Lanka-president-visits-Jaffna-gang-rape-anger.html> [lastet ned 8. juni 2016]
- Amnesty International (2016, 24. februar). *Report 2015/16 – Sri Lanka*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/countries/asia-and-the-pacific/sri-lanka/report-sri-lanka/> [lastet ned 4. april 2016]
- BBC (2015, 7. oktober). Four Sri Lankan soldiers convicted of raping Tamil woman. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/34470053> [lastet ned 19. mai 2016]
- Boyagoda (2014). *Heterogeneity and Female-Headed Households in Sri Lanka: Vulnerability and Resilience in a Transitional Development Society*. Hamilton: The University of Waikato. Tilgjengelig fra <http://researchcommons.waikato.ac.nz/bitstream/handle/10289/8483/thesis.pdf?sequence=3&isAllowed=y> [lastet ned 25. april 2016]
- CHRD, dvs. Centre for human Rights and Development (2015). *Enforced Disappearance in Sri Lanka. Lessons from CHRD's Advocacy*. Colombo: CHRD. [Ikke tilgjengelig på internett.]
- CPA, dvs. The Centre for Policy Alternatives (2015, september). *Certificates of Absence: A Practical Step to Address Challenges Faced by the Families of the Disappeared in Sri Lanka*. Colombo: CPA. Tilgjengelig fra <http://www.cpalanka.org/wp-content/uploads/2015/09/Certificates-of-Absence-FINAL.pdf> [lastet ned 19. mai 2016]
- CWD, dvs. Centre for Women & Development (2016, 19. april). *Female Headed Household*. Colombo: CWD. Tilgjengelig fra <http://cwdjaffna.org/> [lastet ned 19. mai 2016]
- Department of Census and Statistics (2009, april). *Sri Lanka. Demographic and Health Survey 2006-07*. Colombo: Department of Census and Statistics. Tilgjengelig fra <http://www.statistics.gov.lk/social/DHSprosent20200607prosent20FinalReport.pdf> [lastet ned 8. juni 2016]
- Department of Census and Statistics (2014, 29. april). *Poverty Headcount Ratio Brief: Decomposition of Consumption Poverty*. Colombo: Department of Census and Statistics. Tilgjengelig fra <http://www.statistics.gov.lk/poverty/HIES-2012-13-Newsprosent20Brief.pdf> [lastet ned 8. juni 2016]
- FCO, dvs. UK Foreign and Commonwealth Office (2016, 21. april). *Human Rights and Democracy Report 2014: Sri Lanka - in-year update December 2015*. London: FCO. Tilgjengelig fra <https://www.gov.uk/government/publications/sri-lanka-in-year-update-december-2015/sri-lanka-in-year-update-december-2015> [lastet ned 25. april 2016]
- Gowrinathan, N. & Cronin-Furman, K. (2015, 28. august). *The Forever Victims? Tamil Women in Post-War Sri Lanka*. New York: Colin Powell School for Civic and Global Leadership. Tilgjengelig fra http://sangam.org/wp-content/uploads/2015/09/8-28-15-nimmi_whitepaper_NE.pdf [lastet ned 8. juni 2016]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2016, 27. mai). *Sri Lanka: Consultations Lacking on Missing Persons' Office*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2016/05/27/sri-lanka-consultations-lacking-missing-persons-office> [lastet ned 8. juni 2016]

- ICMP, dvs. International Commission on Missing Persons (2016, 14. april). *A Way Forward in Sri Lanka*. Sarajevo: ICMP. Tilgjengelig fra <http://www.icmp.int/news/a-way-forward-in-sri-lanka/> [lastet ned 8. juni 2016]
- ICRC, dvs. International Committee of The Red Cross (2015, 26. mars). *Sri Lanka: Clarifying the fate of missing persons requires sustained commitment*. Genève: ICRC. Tilgjengelig fra <https://www.icrc.org/en/document/clarifying-fate-missing-persons-sri-lanka-requires-sustained-commitment> [lastet ned 25. april 2016]
- International Crisis Group (2011, 20. desember). *Sri Lanka: Women's Insecurity in the North and East*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-asia/sri-lanka/217%20Sri%20Lanka%20-%20Womens%20Insecurity%20in%20the%20North%20and%20East%20KO.pdf> [lastet ned 19. mai 2016]
- International Crisis Group (2016, 18. mai). *Sri Lanka: Jumpstarting the Reform Process*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-asia/sri-lanka/278-sri-lanka-jumpstarting-the-reform-process.pdf> [lastet ned 19. mai 2016]
- IRIN (2015a, 13. mai). Help at last for Sri Lanka war widows. *IRIN*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/report/101486/help-last-sri-lanka-war-widows> [lastet ned 25. april 2016]
- IRIN (2015b, 19. juni). Sri Lanka returns land confiscated by military during decades-long war. *IRIN*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/report/101655/sri-lanka-returns-land-confiscated-military-during-decades-long-war> [lastet ned 25. april 2016]
- Jayasundere, R. (2012, mai). *Voices of Survivors. Case Stories of Domestic Violence Victims*. Colombo: Women in Need. [Ikke tilgjengelig på internett.]
- Kodikara, C. (2012, mai). *Only Until the Rice is Cooked? The Domestic Violence Act, Familial Ideology and Cultural Narratives in Sri Lanka*. Colombo: International Centre for Ethnic Studies (ICES). Tilgjengelig fra <http://www.wluml.org/sites/wluml.org/files/ICESprosent20Workingprosent20Paperprosent20Series.pdf> [lastet ned 25. april 2016]
- Landinfo (2011, 18. januar). *Sri Lanka: Den generelle sikkerhets- og menneskerettighetssituasjonen for tamilbefolkningen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1521/1/1521_1.pdf [lastet ned 25. april 2016]
- Landinfo (2012, 12. desember). *Sri Lanka: Menneskerettigheter og sikkerhetsrelaterte forhold for tamilbefolkningen i Colombo og Nord-provinsen*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2224/1/2224_1.pdf [lastet ned 25. april 2016]
- News.lk (2015). *Omanthai Security Checkpoint removed*. Colombo: Department of Governmental Information. Tilgjengelig fra <http://www.news.lk/news/sri-lanka/item/9464-omanthai-security-checkpoint-removed> [lastet ned 25. april 2016]
- OHCHR (2015, 16. september). *Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights on Promoting Reconciliation, Accountability and Human Rights in Sri Lanka*. New York: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra Refworld <http://www.refworld.org/country,,UNHRC,,LKA,,55ffb1854,0.html> [lastet ned 6. april 2016]
- Opposition's Commission (2014, desember). *Report of the Leader of the Opposition's Commission on the Prevention of Violence Against Women and the Girl Child*. Colombo: Opposition's Commission. Tilgjengelig fra <http://www.childwomenmin.gov.lk/resources/30/REPORT.pdf> [lastet ned 6. april 2016]
- Oxford Dictionary (u.å.). *Domestic Violence*. Oxford: Oxford University Press. Tilgjengelig fra <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/domestic-violence> [lastet ned 8. juni 2016]

- PDVA, dvs. Prevention of Domestic Violence Act, No. 34 of 2005 (2005). Tilgjengelig fra Refworld <http://www.refworld.org/pdfid/4c03ba2f2.pdf> [lastet ned 8. juni 2016]
- Perera, J. Gunawardane, N. & Jaysuriya, V. (2011). *Review of Research Evidence on Gender Based Violence (GBV) in Sri Lanka*. Colombo: Sri Lanka Medical Association. Tilgjengelig fra https://www.researchgate.net/publication/256198565_Review_of_Research_Evidence_on_Gender_Based_Violence_GBV_in_Sri_Lanka [lastet ned 8. juni 2016]
- Presidential Commission to Investigate into Complaints Regarding Missing Persons (u.å.). *Presidential Commission to Investigate into Complaints Regarding Missing Persons*. Colombo: Presidential Commission to Investigate into Complaints Regarding Missing Person. Tilgjengelig fra <http://www.pcicmp.lk/> [lastet ned 23. juni 2016]
- Ramakrishnan, T. (2016, 9. februar). UN commissioner calls for return of land, demilitarisation in Sri Lanka. *The Hindu*. Tilgjengelig fra <http://www.thehindu.com/news/international/accelerate-land-return-un-rights-chief-tells-sri-lankan-military/article8214801.ece> [lastet ned 8. juni 2016]
- Sathkunanathan, A. (2014). *Women Count. 2014 Global Civil Society Monitoring Report. Sri Lanka*. New York: The Global Network of Women Peacebuilders (GNWP). Tilgjengelig fra http://www.gnwp.org/sites/default/files/resource-field_media/ICR_2014_SriLanka%207.27.15_0.pdf [lastet ned 8. juni 2016]
- Sri Lanka Penal Code (1885). Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/4c03e2af2.html> [lastet ned 23. juni 2016]
- Sri Lanka Police (2011). *Crimes Committed by Officers of the Armed Forces and the Police from 01.01.2011 to 31.12.2011*. Colombo: Sri Lanka Police. Tilgjengelig fra http://www.police.lk/images/others/crime_trends/2011/three_forces_police_grave_crimes_year_2011.pdf [lastet ned 8. juni 2016]
- Sri Lanka Police (2014, oktober). *Sexual and Gender Based Violence: A Quick reference guide for Sri Lanka Police*. Colombo: Sri Lanka Police. Tilgjengelig fra http://www.police.lk/images/buttons/sexual_violence/english.pdf [lastet ned 8. juni 2016]
- Statistisk sentralbyrå (2015, 15. april). *Anmeldte lovbrudd, 2014*. Tilgjengelig fra <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/lovbrudda/aar/2015-04-15> [lastet ned 8. juni 2016]
- Solotaroff, J. L. & Pande, R. P. (2014). *Violence against Women and Girls. Lessons from South Asia*. Washington D.C.: The World Bank. Tilgjengelig fra Google Books [https://books.google.no/books?id=u_KBAAAQBAJ&pg=PA24&lpg=PA24&dq=Review+of+Research+Evidence+on+gender+based+violence+\(GBV\)+in+sri+lanka&source=bl&ots=PBqPvMG21u&sig=keCVrdal4TFTwy2c1UoB8JGd6hw&hl=no&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=Reviewprosent20ofprosent20Researchprosent20Evidenceprosent20onprosent20genderprosent20basedprosent20violenceprosent20\(GBV\)prosent20inprosent20sriprosent20lanka&f=false](https://books.google.no/books?id=u_KBAAAQBAJ&pg=PA24&lpg=PA24&dq=Review+of+Research+Evidence+on+gender+based+violence+(GBV)+in+sri+lanka&source=bl&ots=PBqPvMG21u&sig=keCVrdal4TFTwy2c1UoB8JGd6hw&hl=no&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=Reviewprosent20ofprosent20Researchprosent20Evidenceprosent20onprosent20genderprosent20basedprosent20violenceprosent20(GBV)prosent20inprosent20sriprosent20lanka&f=false) [lastet ned 8. juni 2016]
- Tamil Guardian (2016a, 17. februar). No turning back. *Tamil Guardian*. Tilgjengelig fra <http://tamilguardian.com/article.asp?articleid=17295> [lastet ned 8. juni 2016]
- Tamil Guardian (2016b, 5. april). Drug use in former conflict areas «rapidly rising». *Tamil Guardian*. Tilgjengelig fra <http://www.tamilguardian.com/article.asp?articleid=17611> [lastet ned 8. juni 2016]
- Tegal, M. (2016, 24. februar). How effective is the Domestic Violence Act? *Daily Mirror*. [Ikke tilgjengelig på internett.]
- The Oakland Institute (2015). *The Long Shadow of War. The struggle for Justice in Postwar Sri Lanka*. Oakland: The Oakland Institute. Tilgjengelig fra http://www.oaklandinstitute.org/sites/oaklandinstitute.org/files/OI_The_Long_Shadow_of_War_0.pdf [lastet ned 8. juni 2016]

- UNDP, dvs. United Nations Development Program (2015). *Human Development Report 2015*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra http://hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report.pdf [lastet ned 13. april 2016]
- UN Sri Lanka (2015). *Mapping of Socio-Economic Support Services to Female Headed Households in the Northern Province of Sri Lanka*. Colombo: UN Sri Lanka. Tilgjengelig fra [http://countryoffice.unfpa.org/srilanka/drive/FinalFHHRReport\(2ColourPrint\).pdf](http://countryoffice.unfpa.org/srilanka/drive/FinalFHHRReport(2ColourPrint).pdf) [lastet ned 8. juni 2016]
- Vasudevan, R. (2013). *Everyday Resistance. Female Headed Households in Northern Sri Lanka*. Genève: Graduate Institute Publications. Tilgjengelig fra <http://books.openedition.org/iheid/680?lang=en> [lastet ned 8. juni 2016]
- WHO, dvs. World Health Organization (u.å.). *Sri Lanka. Country policies and strategies for combating GBV*. New Delhi: WHO Regional Office for South-East Asia. Tilgjengelig fra http://www.searo.who.int/entity/gender/data/sri_lanka.pdf [lastet ned 8. juni 2016]
- Wijayatilake, D. (2009). *Cases filed under the Prevention of Domestic Violence Act, NO. 34 of 2005*. Colombo: Women in Need. [Ikke tilgjengelig på internett.]
- WIN, dvs. Women in Need (u.å.). *Break the Silence*. Colombo: WIN. [Ikke tilgjengelig på internett.]

Muntlige kilder

- CHRR, dvs. Centre for Human Rights and Research, ved R.K. Tennekoon. Møte i Colombo 17. februar 2016.
- CPA, dvs. Centre for Policy Alternatives, ved Dr. P. Saravanamuttu. Møte i Colombo 24. februar 2016.
- Fernando, Ruki. INFORM. Møte Colombo 14. februar 2016.
- Diplomatkilde. Møte i Colombo februar 2016.
- HHR, dvs. Home for Human Rights, ved I.F. Xavier med flere. Møte i Colombo 15. februar 2016.
- HHR Jaffna, ved T.A. Arulnayagam med flere. Møte i Jaffna 19. februar 2016.
- Internasjonal organisasjon A, Møte i Sri Lanka februar 2016.
- Internasjonal organisasjon B. Møte i Colombo februar 2016.
- IOM, dvs. International Organization of Migration. Møte i Jaffna 19. februar 2016.
- National Peace Council, ved Dr. Jehan Perera. Møte i Colombo 24. februar 2016.
- Tamil Civil Society Forum og Commission for Justice & Peace of the Catholic Diocese of Jaffna. Møte i Jaffna 18. februar 2016.
- UNHCR, dvs. United Nations High Commissioner for Refugees Jaffna, ved A. Gebretnsae og K. Mugunthan. Møte i Jaffna 19. februar 2016.
- WAN, dvs. Women Action Network, ved Ms. Suhanthi med flere. Møte i Kilinochchi 18. februar 2016.
- WIN, dvs. Women in Need, Jaffna, ved C. Kajananan. Møte i Jaffna februar 2016.
- WIN Colombo, ved Dilki de Alwis med flere. Møte i Colombo februar 2016.
- WIN Colombo. Møte i Colombo mai 2010.